

EXPERTISE RAPPORT

Drs. E.M.H. van Dooren
kunsthistorica
Amsterdam,
mei 1989

INHOUD

- I 1. Onderzoek
 - 2. Identificatie
 - 3. Materiële geschiedenis

- II 1. Materiële beschrijving
 - 2. Ikonografische beschrijving
 - 3. Formele beschrijving

- III 1. Toetsing aan werk toegeschreven
aan Vincent van Gogh in B. de la Faille
stilistisch, thematisch, formeel
 - 2. Toetsing van formaten van werk van
Vincent van Gogh uit de periode 1888 - 1889
 - 3. Toetsing aan de brieven van Vincent van Gogh
uit de periode 1888 - 1889.

Conclusie

Literatuur

- Bijlagen:
- 1. foto van het doek
 - 2. foto met markering van plaatsen
 - a. kleuraantastingen
 - b. craquelures
 - c. retouches
 - 3. curriculum vitae E.M.H. van Dooren
 - 4. kopie rapport Centraal Laboratorium voor
onderzoek van voorwerpen van kunst en wetenschap
te Amsterdam
 - 5. kopie rapport onderzoek Dr. Peter E. Baier,
te Mannheim.

I.1 ONDERZOEK

Betreft: olieverfschilderij (bijlage foto)

Verricht door: Drs. E.M.H. van Dooren, kunsthistorica
Amsterdam. (bijlage curriculum vitae)

Periode: januari 1988 tot mei 1989.

- Hulpmiddelen:
- observatie met het blote oog
 - loupe
 - stereomicroscopisch /spectografisch onderzoek
verricht door het Centraal Laboratorium voor
onderzoek van voorwerpen van kunst en wetenschap
te Amsterdam door M. de Keijzer en J.A. Mosk
d.d. 24 maart 1988. (bijlage)
 - Handschriftkundig onderzoek verricht door
Dr. Peter E. Baier, Universiteit van Mannheim
d.d. 20-5-1988. (bijlage)
 - Toetsing aan de brieven van Vincent van Gogh
 - Toetsing aan het oeuvre van Vincent van Gogh
in Nederlandse musea (Rijksmuseum Vincent van Gogh
en Rijksmuseum Kröller-Müller).
 - Toetsing aan het oeuvre in B. de la Faille.

I.2 Identificatie.

Titel: landschap met ploegende boer

Toeschrijving: Vincent van Gogh (1853-1890)

Signatuur: Vincent (l.o.)

Periode: Arles, zomer 1888

Maten: 14 x 29 cm (h x b)

Jaar van ontstaan: 1888

Verblijfplaats: Düsseldorf

Eigenaar(s): Z. Otrowski, M. Ostrowska.

Inventarisnummer: onbekend

Catalogusnummer: onbekend

I.3 Materiële geschiedenis

Herkomst: Duitsland
Handel Düsseldorf.

II.1 Materiële beschrijving

Drager: doek. Het doek is aan de zijkanten recht afgesneden en aangepast aan de breedte van het paneel. Vervolgens op paneel geplakt. Er zijn geen verfsporen op het hout.

Weefseldichtheid: 14 draden/cm.

Schildergrond: geen

Ondertekening: geen

Onderschildering: geen

Schildertechniek: opbreng van verflagen en volgorde van werken
zeer snel, overlappingen van penseelstreken

Schilderijvernissen: niet aantoonbaar

Verouderingsverschijnselen:

- aantasting van verflagen: diverse plaatsen
(zie bijlage)
- craquelures: diverse plaatsen (zie bijlage)

Restauratie:

- schoonmaakbeurt 1988: vuil verwijderd met alcohol, terpentijn en natuurzeep
- retouche vernislaag met penseel opgebracht op het hele doek
- 5 retouches (zie bijlage)

II.2 Ikonografische beschrijving

Voorstelling: landschap met ploegende boer.

Onder een bewolkte hemel een korenlandschap. Midden in het veld een boer achter een ploeg met twee paarden. Rechts een boerderijtje, een hooimijt en enkele korenschoven. Op de achtergrond vaag een lage heuvelrug met enkele boompjes en een huisje.

II.3 Formele beschrijving

- KLEUR:
- hemel: zilverwit, lazuurblauw, violet/lila
 - horizon: ultramarijnblauw, smaragdgroen, oranje
 - veld/voorgond: oker, Veronesegroen, smaragdgroen, violette, ultramarijnblauw, lazuurblauw, lila, grijs
 - huisje: oker, ultramarijnblauw, lazuurblauw
 - boer: hoed: oker, grijs
 - jakje: grijs, lazuurblauw
 - broek: ultramarijn en grijs
 - paarden: ultramarijn blauw, grijs, toetsjes wit op de snuit
 - signatuur: donker ultramarijn/grijs
 - korenschoven: oker, citroengeel, toetsjes wit en ultramarijn

PENSEELSTREKEN

- landschap: $\pm \frac{1}{2}$ cm breed, horizontaal
- hemel: kwaststreken, horizontaal, verticaal of diagonaal
- boer, ploeg, paarden, boerderijtje, hooimijt en korenschoven
meer precies getekend

PENSEELVOERING

- vooral in het landschap op de voorgrond een snelle driftige penseelvoering
- primaire penseelvoering in het hele beeld
geen aarzeling in verfopbreng
geen beperking in schriftuur

III.1 Toetsing aan werk toegeschreven aan Vincent van Gogh in
B. de la Faille.

1. Thema
2. Penseelvoering
3. Kleuren
4. Details

F-nr.	Titel	Plaats	Jaar	Vergelijkingen
400	The Langlois bridge with road alongside the canal.	Arles	1888 March	kleuren: blauw, geel, details: vorm huisjes, contouren
408	The farmhouse in the wheatfield.	Arles	1888 May	thema: oogst kleuren: blauw, oker, rood details: vorm raampjes
411	Wheatfield with the alpine foothills in the background	Arles	1888 June	thema: korenveld kleuren: citroengeel, okergeel, lichtgroen, lila, licht- en donkerblauw details: lucht, rood dakje, contouren
412	Harvest at la crau, with Montmajour in the background.	Arles	1888 June	thema: oogst penseelvoering kleuren: blauw, wit, groen karmijnrood, lila details: wolken, achtergrond met heuvelrug, contouren huisjes figuur met strohoed, armen en benen, uitgestoken paardenkoppen bomen op de achtergrond hooimijt, compositie ingedeeld in horizontale partijen, lichte vlakken met donkere lijnen afgegrensd
422	The Sower.	Arles	1888 June	penseelvoering kleuren: geel, blauw, lila.
425	Haystacks in Provence	Arles	1888 June	thema: oogst met hooimijten penseelvoering kleuren: oker, blauw, rood, oranje details: contouren dakje, horizo beetje heuvelachtig, huisjes.
445	Encampment of gypsies with caravans.	Arles	1888 August	kleuren: blauw, oker, rood details: paarden: snuiten en benen, figuur met hoek, figuur zonder nek, contouren.

F-nr.	Titel	Plaats	Jaar	Vergelijkingen
451	The sower.	Arles	1888 autumn	penseelvoering. details: zwarte contouren, landschap
458	Still life: vase with fourteen sunflowers.	Arles	1889 Jan.	kleuren: oker, ultramarijnblauw lichtgroen.
464	Vincent's house on the place place Lamartine.	Arles	1888 Sept.	penseelvoering: pasteus kleuren: oker, blauw, rood, lila groen. details: contouren, huisjes kozijnen, figuren zonder nek.
465	Summer evening.	Arles	1888 June	penseelvoering. kleuren: oker, ultramarijnblauw smaragdgroen, lila. details: landschap, contouren.
482	Vincent's bedroom in Arles	Arles	1888 Oct.	penseelvoering. kleuren: lila, oker, smaragd- groen, ultramarijnblauw
494	The sower	Arles	1888 Oct.	thema: oogst kleuren: oker, blauw, lila details: landschap achtergrond, hemel, figuren: armen, benen, hoofd.
499	Gauguin's armchair, candle and books	Arles	1888 Dec.	kleuren: veronesegroen, smaragdgroen, ultramarijnblauw lazuurblauw, karmijnrood, citroengeel.
545	The mowers, Arles in the background	Arles	1888 Aug.	thema: oogst penseelvoering kleuren: oker, blauw, groen, lila. details: korenschoven, figuren.
558	Harvest in Provence.	Arles	1888 summer	Thema: oogst. details: korenschoven, figuur zonder nek, huisjes, contouren, heuvelrug, hemel.
559	Wheat stacks with reaper.	Arles	1888 summer	thema: oogst penseelvoering: pasteus kleuren: ultramarijnblauw, lazuurblauw, oranje, rood, oker, smaragdgroen. details: korenveld, koren- schoven, figuur, lage heuvelrug huisjes, hemel.
560	Wheat stacks with reaper and and peasant woman	Arles	1888 summer	" "

F-nr.	Titel	Plaats	Jaar	Vergelijkingen
561	The wheatfield.	Arles	1888	thema: oogst, korenschoven, korenhalmen penseelvoering kleuren: oker, ultramarijnblauw, rood, lazuurblauw, smaragdgroen, Veronesegroen. details: hemel, korenschoven, heuvelrug, huisjes, boompjes, boer.
562	Green ears of wheat.	Arles	1888 Summer	" "
563	Landscape with a strawheap.	Arles	1888 June	" "
574	Plowed fields.	Arles	1888 Sept.	thema: oogst penseelvoering: breed, pasteus kleuren: oker, karmijnrood, smaragdgroen, witte klodders, lila. details: hemel, wolken, achtergrond man met paard, paarden met grote trekkracht, benen in wigvorm.
618	The wheatfield behind Sint paul's hospital at the fall of the day with a reaper.	St. Rémy	1889 July	Thema: korenveld, penseelvoering. kleuren: oker, lila, ultramarijnblauw. details: bergen, huisjes.
625	Landscape with plowman.	St. Rémy	1889 Sept.	thema: korenveld met ploegende boer en paarden. kleuren: oker, lila, ultramarijnblauw, smaragdgroen, veronesegroen. details: contouren huisjes. (schets: brief 602)
683	Road with cypres and and star.	St. Rémy	1890 May	penseelvoering: breed, pasteus kleuren: lila, ultramarijnblauw. details: paard en wagen, figuren.
771	Sheaves of wheat.	Auvers	1890 July	thema: korenschoven penseelvoering: pasteus, breed kleuren: oker, ultramarijnblauw, lila, groen.

TEKENINGEN

F-nr.	Titel	Plaats	Jaar	Vergelijkingen
1425	Hayricks	Arles	1888 June	thema: hooimijten details: figuren, huisjes
1426	Hayricks	Arles	1888	" "
1474	Meadow with flowers.	Arles	1888 Sept.	thema: veld met achtergrond details: beeldopbouw $\frac{3}{4}$.
1490	Arles: view from the wheatfields.	Arles	1888 June	thema: oogst
1491	Arles: view from the wheatfields	Arles Summer	1888	"
1610 recto	-	-	-	paard
1622 recto	-	-	-	paard

III.2 Toetsing formaten periode 1888-1889

Formaat "Landschap met ploegende boer": 29 x 14 (b x h)

F-nummer	Formaat b x h
392	24 x 19
393	24 x 19
440	35 x 24
535	35.5 x 24.5
544	32.5 x 23
567	23 x 34
722	21.5 x 32.5
703	32 x 23.5

III.3 Toetsing aan de brieven van Vincent van Gogh.

1. Thema
2. Penseelvoering
3. kleuren
4. Overigen: signatuur, formaat, details

Brieven: (bijlage)

471 - 475 - 487 - 496 - 497 - 498 - 501 - 501 a - 503 - 504 -

505 - 506 - 507 - 508 - 518 - 519 - 520 - 522 - 531 - 541 - 554

602

B 7 - B 9 - B 10 - B 18 - B 19 - B 22

W 3 - W 4

III.3 Toetsing aan de brieven van Vincent van Gogh.

1. Thema: 471 (maart 1888)
oogst 497 (")
498 (juni 1888)
501 (juni 1888)
501 a (juni 1888)
504 (juli 1888)
505 (")
507 (")
519 (augustus 1888)
531 (september 1888)
602 (augustus 1888)

B 7: (2e helft juni 1888)
B 9: (2 juli 1888)
B10: (midden juli 1888)

2. Penseelvoering: B 9 (2 juli 1888)

3. Kleuren:
475 (april 1888)
501 (juni 1888)
503 (juli 1888)
504 (juli 1888)
506 (juli 1888)
507 (juli 1888)
520 (augustus 1888)
531 (september 1888)
541 (september 1888)
581 (maart 1889)
584 (april 1889)

W3 (maart 1888)
W4 (juni/juli 1888)

B7 (2e helft juli 1888)
B 22 (okt. 1888)

4. Overigen: signatuur: 471 (maart 1888)
formaat: 498 (juni 1888)
études peintes:
496 (juni 1888)
501 (juni 1888)
505 (juli 1888)
507 (juli 1888)
508 (juli 1888)
518 (augustus 1888)
519 (augustus 1888)
522 (augustus 1888)
541 (september 1888)

B 18 (eind september 1888)
B 19 (1e helft oktober 1888)

CONCLUSIE

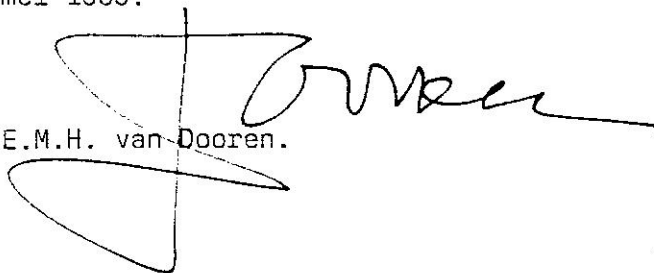
Op grond van

1. nauwkeurige waarneming met a. blote oog
b. loupe
2. Wetenschappelijk technisch onderzoek.
 - a. Laserspectografisch onderzoek van verfmonsters.
conclusie: het schildermateriaal was bekend voor 1890
en werd door schilders voor 1890 gebruikt.
 - b. Handschriftkundig en vergelijkend onderzoek:
conclusie: er bestaan geen aanwijzingen dat het om een
imitatie gaat
3. Stilistische vergelijking met werk toegeschreven
aan Vincent van Gogh. (de la Faille)
4. Thematische vergelijking met werk toegeschreven aan
Vincent van Gogh. (de la Faille)
5. Formele toetsing met werk toegeschreven aan Vincent
van Gogh in Nederlandse musea.

Aldus is, door ondergetekende op grond van wetenschappelijk,
technisch, kunsthistorisch en literatuuronderzoek geconcludeerd
dat bovengenoemd olieverfdoek is van de hand van Vincent van Gogh.

mei 1989.

Drs. E.M.H. van Dooren.

LITERATUUR

J.B. de la Faille. The works of Vincent van Gogh.
His paintings and drawings, Amsterdam, 1970.

M. van Dantzig. A new method of identifying the artist and
his work and of unmasking the Forger and his products.
Amsterdam, 1947.

J. Hulsker. Van Gogh en zijn weg, al zijn tekeningen
en schilderijen en hun samenhang en ontwikkeling.
Meulenhoff, Amsterdam, 1978.

J. Hulsker, Vincent van Gogh. Een leven in brieven.
Amsterdam, 1980.

M.E. Tralbaut, Vincent van Gogh. Lausanne, 1969.

Vincent van Gogh.
Verzamelde brieven.
4 delen. Wereld Bibliotheek, Amsterdam, 1974.

CURRICULUM VITAE

Naam: van Dooren
Voornamen: Elmyra, Miriam, Henriette
Geboortedatum: 11-11-1946
Adres: van Linschotenstraat 20, 1013 PM Amsterdam
Telefoon: privé: 020 - 220531
AMC: 020 - 5662166

Opleidingen:

- 1983 Doctoraalexamen Kunstgeschiedenis en Archeologie
 Universiteit van Amsterdam, Kunsthistorisch
 Instituut, Johannes Vermeerstraat 17, Amsterdam.
 Doktoraalskriptie: Vincent van Gogh (1853-1890)
 ziekte en creatie. Een poging tot een zo objectief,
 nuchter mogelijk onderzoek naar de grenzen van een
 wetenschappelijke kunsthistorische waardering van zijn
 oeuvre aan de hand van toetsing van een thema aan
 medische en kunsthistorische literatuur over van Gogh.
- 1985 Cursus "het schrijven van wetenschappelijke teksten"
 Universiteit van Amsterdam, Opleiding en Training.
- 1986 Cursus tekstverwerking Wordstar en introductie MS-Dos,
 Technisch Centrum, Amsterdam.

Overige activiteiten:

- 1967 Course de civilisation Francaise à la Sorbonne
 Université de Paris. Certificat de Langue Francaise.
- 1969-1970 Studie Spaanse taal- en letterkunst, Malaga, Spanje.
- 1983 Gastdocente University of Maryland
 European Division. Seminar Vincent van Gogh,
 Rijksmuseum Vincent van Gogh, Amsterdam.
- 1984 Gastdocente Centro Culturale Dante Alighieri
 Keizersgracht 564, Amsterdam
 Cursus Italiaanse kunstgeschiedenis.

Huidige functie:

Kunsthistorica Academisch Medisch Centrum
Meibergdreef 9, 1105 AZ Amsterdam.

Functie-omschrijving:
beheer kunstcollectie (5000 kunstwerken)
organisatie tentoonstellingen/rondleidingen
educatieve aspecten
verantwoording voor documentatie en catalogus van de collectie
belast met het publiceren naar aanleiding van de kunstcollectie
AMC.

Publicaties:

- van Dooren, E. De kunstkritieken van Diderot en Baudelaire, een analyse van criteria. Beeld, 1984, 4, 8-11.
- van Dooren, E. De Blauwe Beelding van de Beus. Catalogus 2 x 2 Dutch and Flemish Contemporary Art. Zingem, Belgie, 1986.
- van Dooren, E. Erik Oldenhof. Catalogus Bouwfonds, Hoevelaken, 1986.
- van Dooren, E. Eerste rapport betreffende de documentatie bij het RKD van van Gogh tekening: "aardappelspitter op de rug gezien", 1987.
- van Dooren, E. Tweede rapport betreffende de beoordeling van het RKD d.d. 20-2-1980 inzake van Gogh tekening: "aardappelspitter op de rug gezien". 1988.
- van Dooren, E. Brummelkamp, W.H. Vijftien stromingen in de Nederlandse schilderkunst na 1945. Veenman/Stichting AMC-collectie kunstboekenfonds, 1989.